

néhány 18. századi térkép és kották. Az egyes szócikkek a fogalom rövid meghatározását, történeti alakulását, jogi összefüggéseit tartalmazzák. Az utalások tágabb körbe állítják, az elméleti részt kísérő szövegillusztrációk a nyugati és a keleti egyházi törvénykönyv, zsinati dokumentumok és pápai megnyilatkozások részleteit illesztik a tárgyalat fogalmak mellé. Itt van a Magyarországon egykor és ma működő szerzetesintézmények felsorolása is. A részletes bibliográfiát követően pedig Szent Pachom *Regulájának* magyar fordítása is e kötetben található.

A szerzőnek már volt hasonló műve, amely a rendszerváltás idején a megszentelt élet 99 intézményét mutatta be *Szerzetesek* címmel (Zrínyi Nyomda Kiadója, 1990). A szerzetesi közösségekbe jelentkező fiataloktól tudjuk, nem egynek ez a könyv tisztázta a hivatását, adott utolsó lökést ahhoz, hogy tényleg jelentkezzenek egy-egy közösségbe, és kérjék a felvételüket különböző rendekbe. Ha annak idején ez a kis könyvecske ekkora küldetést töltött be, mennyivel nagyobb a hivatása ennek a hatalmas lexikonnak! Találjon benne új és értékes anyagot az egyetemes kultúra, a szellemtörténet és a lelkiégtörténet kutatója, a szerzetességgel foglalkozó valamennyi érdekelt, de különösképpen is tallózgassa haszonnal az, aki maga is hangot hallott, elhivatást érez, netán közösséget keres, vagy megtalálta rendjének hagyományait, kincstárában akar búvárokodni. (*Kairosz Kiadó, Budapest, 2006*)

PÁKOZDI ISTVÁN

ROLAND FRÖHLICH: EGYHÁZTÖRTÉNET ÉVSZÁMOKBAN

Hiánypótló munkát vehetnek kezükbe az egyháztörténettel foglalkozó szakemberek, teológus- és történészhallgatók, valamint az egyház története iránt érdeklődő olvasóközönség, ugyanis a JEL kiadó gondozásában 2007 elején napvilágot látott az *Egyháztörténet évszámokban* című munka. Az eredetileg német nyelven publikált kézikönyvet Roland Fröhlich állította össze, amely 2005-ben jelent meg Freiburg im Breisgau-ban, és Kovács Gábor ültette át magyar nyelvre. A kötet szaklektora Gárdonyi Máté volt, aki a lektorálás mellett a magyar egyháztörténeti részekkel egészítette ki az egyes fejezeteket.

A könyv felépítése, szerkezete jól áttekinthető, amely egy kézikönyv esetében alapvető szempont. 21 fejezetben tartalmazza az egyház történetének alapvető, évszámokhoz köthető eseményeit, évszázadonkénti bontásban. A 9. fejezetig az egyes tartalmi egységek két részből

állnak: A/ *Egyház és társadalom/állam*; B/ *Az egyház belső élete*. A 10. fejezettől kezdve a harmadik egység (C/ *Magyar egyháztörténet*) tartalmazza a magyar egyház történetének legfontosabb eseményeit. Nagyon hasznos, hogy a jelentős személyiségek (egyházatyák, rendalapítók, jelesebb egyházfők, teológusok) alapvető életrajzi adatait, pályafutásuk főbb állomásait, főbb műveik címét is megtaláljuk a kötetben (például Órigenész, Toursi Szent Márton, Canterburyi Szent Anzelm, Kempis Tamás, Luis de Molinas, John Henry Newman, Teréz anya stb.). A 21. század első néhány évének főbb eseményei is helyet kaptak az utolsó fejezetben. Így egyetemes egyháztörténeti vonatkozásban II. János Pál pápa halála, illetve Joseph Ratzinger pápává választása, míg a magyar egyházhoz kapcsolódó történések közül a magyar és szlovák püspöki kar által 2006-ban kiadott közös nyilatkozat (*Megbocsátunk és bocsánatot kérünk*) a záró dátumok.

A használatot elősegítendő valamennyi pápa neve és pontifikátusának ideje egy önálló csoportosításban is fellelhető a könyvben, valamint a 21 egyetemes zsinat (az egykori kiváló német egyháztörténész, Hubert Jedin beosztása alapján) évszámai és főbb határozatai is megtalálhatók a függelékben. Ugyancsak praktikusnak tartom az egyetemes és a magyar egyháztörténet további tanulmányozásához használható kézikönyvek, monográfiák felsorolását.

A kötetet mindenképpen haszonnal forgathatják a vizsgára készülő diákok, előadásra készülő tanárok, és a pusztán újabb ismeretszerzésre vágyó „civiliek” egyaránt. Végül köszönet illeti a JEL kiadót, hogy az utóbbi időszakban több színvonalas munka (például Gárdonyi Máté: *Bevezetés a Katolikus Egyház történetébe*. 2006; *Egyháztörténeti Lexikon* 1. (A–Gy), 2006) megjelentetésével járul hozzá az egyháztörténet alaposabb megismeréséhez, elsajátításához, műveléséhez. (JEL, Budapest, 2007)

FEDELES TAMÁS

MÉSZÁROS ISTVÁN: PRÍMÁSOK, PÁRTOK, POLITIKUSOK 1944–1945

Mészáros István dokumentumköteje a Magyar Katolikus Egyház tragikus és viharos két esztendejéhez szolgált adalékokat. A korabeli — többnyire kiadatlan és a kutatók számára is jobbára hozzáférhetetlen — dokumentumok felhasználásával szinte elvonnak válnak előttünk a két, egymástól teljesen eltérő világ mindennapjai. Míg az 1944-es esztendőbe belesűrűsödik a múlt, a Horthy-korszak ideje, addig